

دوسهائی از نهج البلاغه

۲۳

زبان و سخن

جواد محدّثی

محدثی، جواد، ۱۳۴۱ -

[نهج البلاغه، برگزیده، شرح]

زبان و سخن / جواد محدثی، - مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۹۰.

۱۴۲ ص. - (درسهایی از نهج البلاغه: ۲۳).

فیا. ISBN: 978 - 964 - 971 - 470 - 7

۱. علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - نهج البلاغه - تحقیق، ۲.

علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - نهج البلاغه - تقد و تفسیر، ۳. گفتار -

جنبه‌های مذهبی - اسلام، الف، علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - نهج

البلاغه، شرح، - بنیاد پژوهشهای اسلامی، ج. عنوان

۲۹۷۹۵۱۵

BP ۳۸/۰۶/۷۷ م ۳

۲۲۲۷۹۲۰

کتابخانه ملی ایران

زبان و سخن

(درس‌هایی از نهج البلاغه: ۲۳)

جواد محدثی

چاپ اول ۱۳۹۰/۲۰۰۰ نسخه، نیم‌چاپی / ۶۵۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: صندوق پستی ۲۶۶-۱۷۳۵

مراکز توزیع:

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهشهای اسلامی: ۲۲۳۰۸۰۳

فروشگاه‌های کتاب بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: ۲۲۳۴۹۲۳، قم: ۷۷۲۳۰۱۹

شرکت به‌نشر، دفتر مرکزی (مشهد) تلفن ۷-۸۵۱۱۱۳۶ دورنگار ۸۵۱۵۵۶۰

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

- ۱۳ سرآغاز
- ۲۰ نعمت زبان
- ۲۹ کارکردهای زبان
- ۳۰ ۱. یاری خدا
- ۳۱ ۲. جهاد زبانی
- ۳۳ ۳. امر به معروف و نهی از منکر
- ۳۷ ۴. حق‌گویی
- ۳۹ ۵. یادکرد نیکی‌ها

۶. کلام، آینه درون ۴۱
- آفات زبان ۴۵
۱. غیبت ۴۶
۲. میرا و جدال ۴۷
۳. تملق و چاپلوسی ۴۹
۴. سخنان لغو ۵۰
۵. نفاق زبانی ۵۲
۶. زبان در خدمت شیطان ۵۶
۷. سخن حق، اما هدف باطل ۵۹
۸. سخن نه عمل ۶۲
۹. زبان، تابع هوای نفس ۶۶
۱۰. سخن بدون علم ۶۸

- زبانِ سرخ و سرِ سبز..... ۷۲
- کجا سکوت؟ کجا سخن؟..... ۷۹
- کم‌گویی و گزیده‌گویی..... ۸۷
- اول اندیشه، وانگهی گفتار..... ۹۳
- عفت کلام..... ۱۰۰
- حدّ و مرز سخن..... ۱۰۷
- هماهنگی گفتار و کردار..... ۱۱۹
- اهل بیت (علیهم‌السلام)، امیران سخن..... ۱۲۵
- سخن پایان..... ۱۳۶

سخن ناشر

نهج البلاغه را بی‌تردید می‌توان به دریایی پر گوهر تشبیه کرد که هر چه بیشتر در آن غواصی شود، درس‌ها و حکمت‌های زندگی‌ساز و پربهای بیشتری به دست می‌آید. بی‌جهت نیست که دانشمندان بسیاری در طول چهارده قرن، در پی درس‌آموزی از مکتب علوی و کسب معرفت از کلام امیرالمؤمنین علیه السلام بوده‌اند و

در شرح سخنان پر ارج او کتاب‌ها نوشته‌اند.
 سخنان حضرت علی علیه السلام هم در زمینه
 مباحث نظری و عقلی بسیار ارزنده و
 راهنماست، هم در قلمرو مسائل عینی و
 زندگی انسانی و موضوعات کاربردی و
 عملی کارگشاست و این ابعاد متنوع کلام آن
 حضرت، نشأت گرفته از روح بلند و
 شخصیت بی‌نظیر و چند بُعدی آن پیشوای
 بزرگ است که رسول خدا صلی الله علیه و آله درباره وی
 فرمود:

«أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَ عَلَيَّ بَابُهَا»^۱.

چه گفتم آن خداوند تنزیل و وحی
 خداوند امر و خداوند نهی
 که من شهر علمم علیم در است
 درست این سخن قول پیغمبر^۲ است
 و چنان که خود امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:
 «عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَلْفَ بَابٍ كُلُّ بَابٍ
 فَتَحَ أَلْفَ بَابٍ»^۳.

۱- المستدرك على الصحيحين ۳/ ۱۳۷.

۲- شاهنامه فردوسی، بر اساس چاپ مسکو، به کوشش

دکتر سعید حمیدیان ۱/ ۱۸ و ۱۹.

۳- بصائر الدرجات ۳۲۳.

رسول خدا - که درود خداوند بر او و خاندانش باد - به من هزار باب (علم) آموخت، که هر باب آن هزار باب گشود.

بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، به عنوان گامی هر چند کوچک در راستای تکلیف بزرگ «شناساندن کلام و شخصیت علی علیه السلام»، تصمیم بر عرضه درس‌هایی زندگی‌ساز از معارف همیشه زنده و الهام بخش نهج البلاغه گرفته است، با این باور که کلام نورانی امیر سخن حضرت علی علیه السلام، در حد بالایی الگوی رفتاری، معاشرتی و معیشتی هر مسلمان، به‌ویژه

نسل جوان است. از این رو عرضه و انتشار این سلسله درس‌ها با قلمی روان و خلاصه، می‌تواند چراغ راه و فروغ زندگی باشد.

از حجج اسلام آقایان محمد جواد نظافت و جواد محدّثی که در «پژوهش» و «نگارش» این سلسله درس‌ها همّت گماشته‌اند، صمیمانه تقدیر می‌شود. باشد که این گام و اقدام، زمینه هر چه بیشتر آشنا شدن نسل جوان امروز را با معارف اهل بیت علیهم‌السلام و کتاب جاودانه *نهج البلاغه* فراهم آورد.

بنیاد پژوهش‌های اسلامی
آستان قدس رضوی